

Π Α Λ Η Ε Σ   Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έμπομπή διά τήν : 3ην
Σεπτεμβρίου 1972 ήμέραν Κ Υ Ρ Ι Α
Κ Η Ν καί ώραν : 20.30 - 21.00

Τήν έμπομπήν παρουσιάζουν ο ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ -
ΚΑΚΗΣ, Τραγουδῶ ἡ ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ.

181

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αγαπητέ μου Γιάννη, παλαιέ μου συνεργάτη καί σύγχρονε συνο-
μιλητή, στήν χρονολογική αφήγησι πού κάνομε τώρα τελευταία
γιά τά σημαντικώτερα γεγονότα τῆς παλαιᾶς 'Αθήνας, μᾶς διαφεύ-
γουν καμμιά φορά μερικιά, ὅχι βέβαια τόσο σημαδιακά, μά ὅσο
νά 'ναι ἀρκετά ἐνδιαφέροντα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό τό βρίσκω πολύ φυσικό. Μέσα σ'έναν τέτοιον ὄγκο γεγονό-
των πού διέπλασαν καί διεμόρφωσαν μιά ἕνα χωριό σέ πρωτεύουσα
μέσα σ'ένατό χρόνο, εἶναι φυσικό νά λησμονηθοῦν καί μερικιά.
Καί τί εἶναι αὐτό πού μᾶς διέφυγε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐνα μνημόσυνο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μνημόσυνο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι, ἕνα μνημόσυνο πρό ἐνενηντα ἐπτά ἐτῶν ἀκριβῶς, στίς 23
Νοεμβρίου τοῦ 1875, μνημόσυνο γιά τήν Θηρεσία Μπλάκ ἢ μάλλον
Β λ ᾶ κ ὅπως ἀναφέ ρει τό σχετικό πένθιμο εἰδοποιητήριο

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θηρεσία Μπλάκ ; Ποιά εἶναι πάλι αὐτή ἡ γυναῖκα μέ τό ἐγγλέ-
ζικο ἐπώνυμο Μπλάκ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά ἀθηναία, γέννημα θρέμμα ἀθηναία, ἡ Θηρεσία Μαυρή.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαυρή... Μαυρή... Θηρεσία Μαυρή ; "Α, μάλιστα, τώρα θυμήθηκα.
Εἶναι ἡ Θηρεσία Μαυρή, ἡ γνωστή κόρη τῶν 'Αθηνῶν, αὐτή πού
ἀγάπησε τρελλά ὁ λόρδος Βύρων.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάλιστα, ή Θηρεσία Μακρη, κόρη του Προκόπη Μακρη που ήτανε προξενος της 'Αγγλίας επί Τουρκοκρατίας στην 'Αθήνα. Κοντά στο σπίτι του που ήτανε ένα άρχοντικό της εποχής του 1810 βρισκότανε τό μοναστήρι των Καπουτσίνων όπου φιλοξενήθηκε ο λόρδος Βύρων...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ήτανε πολύ φυσικό νά ίδωη στην γειτονιά τήν κόρη του Μακρη τήν Τερέζα που όπως φαίνεται ήτανε καλλονή.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τρεις ήτανε οι άρρρες στο σπίτι του Μακρη, οι τρεις οι κόρες του, ή Μαριάννα ή μεγαλύτερη είκοσι χρόνων, ή Κατίγιο ή δεύτερη δεκαεπτά χρόνων καί ή Θηρεσία ή Τερέζα δεκατεσσάρων μόλις ετών όταν έφθασε για πρώτη φορά ο λόρδος στην 'Αθήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί φιλοξενήθηκε ο λόρδος Βύρων στο μοναστήρι των Καπουτσίνων; Νομίζω πως άκουσα κάποτε ότι έμεινε στο σπίτι του Μακρη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εδώ μπερδεύονται λίγο τά πράγματα. Είναι άναμφισβήτητο ότι ο Βύρων φιλοξενήθηκε στην αρχή στο μοναστήρι. Φαίνεται ότι εζ-
δε μιá μέρα τήν Τερέζα, τήν έρωτεύθηκε καί προσποιήθηκε ότι δέν είχε άνεσι στο μοναστήρι καί ζήτησε νά νοικιάση δωμάτιο στο άρχοντικό του Μακρη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, είναι γνωστόν ότι τήν εποχή εκείνη, 160 χρόνια πριν, δέν υπήρχαν βέβαια ξενοδοχεία στην 'Αθήνα καί τά χάνια ήτανε σε έλεεινή κατάσταση. Δυό τρία άρχοντικά σπίτια της 'Αθήνας, παραχωρούσανε δωμάτια - όντάδες - για τους ξένους περιηγητάς, όπως τό άρχοντικό του άθηναίου Καλιφορνῆ, τό σπίτι του γάλλου ~~αρχ~~ προξένου Φωβέλ, τό σπίτι του άρχοντα Μπενιζέλου, τό σπίτι του άγγλου προξένου Προκόπη Μακρη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' έτσι ο λόρδος Βύρων μετεκόμισε στο άρχοντικό του Μακρη καί βρέθηκε κοντά στην μικροθλα του αγαπημένη, όπου...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ " ο π ο υ ς
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κανείς δέν μπορεί νά ξέρη τί απέγινε. Τά ήθη τότε ήτανε άδυστη

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἡ Τερέζα πολὺ μικρῆ. Μόλις δεκατεσσάρων ἐτῶν... Ἄνταποκρίθημε ἄραγε ἡ μικρῆ Τερέζα στὸν ἔρωτα τοῦ λόρδου ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν τό ξέρομε. Πάντως κι' ἂν δέν ἄντα οκρίθηκε, εἶναι φυσικό νά συγκινηθῆκε ἀπό μιὰ τέτοια ἐκδήλωσι. Ὁ Βύρων ἦτανε κι' αὐτός νέος, νεώτατος, μόλις 22 ἐτῶν καί πολὺ ὀμορφος ἄνδρας. Λίγο κούτσαινε μὰ αὐτό δέν εἶχε μεγάλη σημασία. Ὅπως δῆποτε ὅταν ἔφυγε ἀπό τὴν Ἀθήνα, ὁ λόρδος Βύρων εἰσαφῆσε τὸ περίφημό του ποίημα : Κόρη τῶν Ἀθηνῶν - Μαίηντ ὕψ " Ἄθηνς - καί τῆς τό ἔδωσε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γραμμένο ἐγγλέζικα βέβαια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐγγλέζικα, μὰ καί οἱ τρεῖς κόρες τοῦ Μακρή, ξέρανε ἀγγλικὰ ἄφοῦ ὁ πατέρας τους ἦτανε πρόξενος τῆς Ἀγγλίας καί ὁ πατέρας του πάλι, παπούς τῶν κοριτσιῶν, ὁ Μηνῆς Μακρή, γιατρός ποῦ εἶχε σπουδάσει στὴν Ἀγγλία.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' αὐτό τό ποίημα " Κόρη τῶν Ἀθηνῶν " ἔχει μεταφρασθεῖ ποτέ στὰ ἑλληνικὰ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, κάποτε πρό πολλῶν ἐτῶν τό εἶδα διαβάσει μεταφρασμένο ἑλληνικὰ μὰ δέν θυμᾶμαι ποῦ, πότε καί ἀπό ποιόν. Ὅπως δῆποτε γιὰ χατῆρι τῶν ἀκροατῶν μας τό μετέφρασα πάλι ἐγὼ καί σέ παρακαλῶ νὰ τό διαβάσης ἀγαπητέ μου Γιάννο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φιὰ δόσε μου γιατί νομίζω ὅτι ἀξίζει τόν κόπο.

(Διαβάζει) Κόρη τῆς Ἀθήνας, λίγο πρὶν σ' ἀφήσω
δός μου τὴν καρδιά μου, δόσε μου τὴν πλῆρω
ἡ, ἀφοῦ μοῦ ἔχει φύγει ἀπὸ τὰ στήθεια,
κράτησέ την, φῶς μου, σοῦ τό λέω ἀλήθεια
κι' ἀκουσε τί ἔχω ἀκόμη νὰ σοῦ πῶ :

Ζωή μου, σ' ἀγαπῶ !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά σημειώσης Γιάννο ὅτι ἐνῶ τό ποίημα εἶναι γραμμένο στὰ ἀγγλικὰ, τό τελευταῖος στίχος : Ζωή μου σ' ἀγαπῶ, εἶναι γραμμένος σέ γλῶσσα ἑλληνική καί μέ στοιχεῖα ἑλληνικὰ...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί συνεχίζω : ^{Ναί, γιά} ~~Διά~~ τά μαλλιὰ σου, κόρη ἀγαπημένη
 πού ἔτσι τά χαιδεύει, αὔρα ἐρωτευμένη
 γιά ~~τά~~ τά δυό σου μάτια πού ἀπ' ἀγάπη λυώνουν
 γιά τά βλέφαρά σου, πού τά πλαισιώνουν
 σοῦ τό ξαναλέω σ' ὁμορφο σκοπό :

Ζωή μου, σ' ἀγαπῶ !.

Κι' ἂν τά δυό σου χεῖλη θέλω να χορτάσω
 τήν λεπτή σου μέση νά σφιχταγναλιάσω
 θέλω μέ λουλούδια νά σοῦ φιθυρίσω
 ὅ τι μέ τά λόγια ἔσως δέν τολμήσω
 καί στό ξαναλέω, δίχως νά ντραπῶ :

Ζωή μου, σ' ἀγαπῶ !...

Κόρη τῆς Ἀθήνας, φεύγω καί σ' ἀφήνω
 δέν μπορῶ νά ξέρω τί ἔραγε θά γίνω
 ὅμως ἡ καρδιά μου θέλει νά πιστέψῃ
 ὅτι πάντα θά 'χῃ τήν δική σου σιέψι
 γιατί ἐγώ γιά σένα θά καρδιοχτυπῶ...

Ζωή μου, σ' ἀγαπῶ !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς σοῦ φαίνεται :

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν ξέρω τό ἀγγλικό κείμενο τοῦ ποιήματος, μά ἔν κρινῶ
 ἀπό τήν μετάφρασι, φαίνεται νά εἶναι πολύ ὠρατο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἄς εἶσαι καλὰ γιά τό κομπλιμέντο σου Γιάγιο.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μά γιά στάσου. Πῶς ἦρθε συζήτησις γιά τήν κόρη τῶν Ἀθη-
 νῶν καί τόν λόρδο Μπάϊρον, τήν στιγμή πού ἐμεῖς ἀναπολοῦ-
 με γεννητότα τῆς παληᾶς Ἀθήνας :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι ἔτυχε νά βρῶ σέ παληά ἐφημερίδα τό μηημόσυνο γιά τά
 σαράντα τῆς Τερέζας Μπλάκ μ' μιὰ μονάχα ὑπογραφή, τῆς κό-
 ρης τῆς Καρολίνας Τζῶν Μπλάκ, στίς 23 Νοεμβρίου 1875.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μάλιστα. Μέ ἄλλα λόγια ἀφοῦ πέθανε ἡ κόρη τῶν Ἀθηνῶν στά
 1875 καί εἶχε γεννηθεῖ στά 1797, ἔζησε 78 ὁλόκληρα χρόνια.
 Ἡ κόρη τῆς ἡ Καρολίνα εἶχε ἔραγε παντρευτεῖ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Συμπεραίνομε ὅτι δέν θά παντρευτήκε ἀφοῦ ὑπογράφει Καρο-
 λίνα Μπλάκ μέ τό ἐπώνυμο τοῦ ἄγγλου πατέρα τῆς.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μπορεί νά παντρεύτημε άργότερα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλλον άπίθανο μου φαίνεται αυτό γιατί τότε ή Καρολίνα ήτανε τουλάχιστον σαράντα έτων, άφου ή μητέρα της ή Τερέζα πήρε τόν Μπλάκ, έξη χρόνια μετά τόν θάνατο του Βύρωνος, στά 1829, σέ ήλικία τριάντα τριών έτων.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί θα ήτανε άπόμη ύμορφη, ή άραιοτάτη κόρη των 'Αθηνών. "Ομως άς αφήσωμε αυτά τά θλιβερά καί άς θυμηθοϋμε κανένα τραγουδι έκεινης της έποχής. Θέλεις ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γίνεται νά μή θέλω ; 'Η Κλειώ έχει τόν λόγο...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΒΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) 'Η Β ο σ η ο π ο υ λ α
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα συνεχίζομε τήν χρονολογική μας αφήγησι. Θυμῆσαι ποϋ είχαμε μείνει ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Αν θυμῆμαι καλά, είχαμε μείνει στά 1889, στούς γάμους του τότε διαδόχου Κωνσταντίνου μέ τήν γερμανίδα πριγκήπισσα Σοφία τήν άδελφή του Καίζερ .

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Καί σέ έφτά χρόνια, δηλαδή στά 1896, έχομε στήν 'Αθήνα ένα παγκόσμιο ιστορικό γεγονός που έχει μάλιστα καί σημερινή επίκαιρότητα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σημερινή επίκαιρότητα καί είναι παγκόσμιο γεγονός ; Καί ιστορικό μάλιστα ; Κατάλαβα... Οί πρῶτοι 'Ολυμπιακοί άγῶνες στόν νεώτερο κόσμο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γιάννη που τό πέτυχες μέ τό πρῶτο. Δυό χρόνια νωρίτερα ένας γάλλος άριστοκράτης, ο βαρώνος ντέ Κουμπερτέν, είχε τήν έμπνευσι ν' αναβιώση τούς αρχαίους 'Ολυμπιακούς άγῶνες.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Για νά είμαστε άκριβοδίημοι, πρέπει νά τονίσωμε ότι πρῶτος πρῶτος είχε αυτήν τήν ιδέα ο δικός μας ο Βαγγέλης Ζάππας σαράντα ~~πενήντα~~ χρόνια νωρίτερα, μά ή γνώμη του δέν άκούσθηκε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σωστό. Πάντως ή ιδέα του βαρώνου ντέ Κουμπερτέν έγινε άσπαστή καί συνεκροτήθη στά 1894 στό Παρίσι ένα διεθνές συνέδριο.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Διεθνές συνέδριο πού θά καθόριζε τίς λεπτομέρειες τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, τόν κανονισμό τους καί ἄλλα τέτοια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅπως ἦταν φυσικό, προσεπλήθη καί ἡ Ἑλλάς σ' αὐτό τό συνέδριο καί σάν ἐκπρόσωπος τοῦ τόπου μας ἐστάλη ὁ Δημήτριος Βικέλας, ἕνας λογοτέχνης μεγάλης μορφώσεως καί ἀξιοσέβαστος καί στό ἐξωτερικό ἀκόμη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυσικά ὁ Βικέλας πῆγε στό συνέδριο μέ εἰδικές προτάσεις καί κάποιο πρόγραμμα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σκέψεις ἐλληνική καί πρότασις τοῦ Δημητρίου Βικέλα ἦτανε νά τιμηθῆ πρωτίστως ἡ Ἑλλάς μέ τούς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας. "Ἐπρεπε μέ ἄλλους λόγους, νά γίνουν οἱ πρῶτοι σύγχρονοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες στήν Ἀθήνα. θά τό ἐδέχοντο ὅμως οἱ ξένοι ; Ἡ Ἀθήνα τοῦ 1896 ἦτανε ἀκόμη ἕνα μεγάλο χωριό. Δρόμοι δέν ὑπῆρχαν, ξενοδοχεῖα σχεδόν δέν ὑπῆρχαν, τό κυριώτερο δέ δέν ὑπῆρχε στάδιο γιά τούς ἀγῶνες.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί μήπως στίς ξένες πρωτεύουσες ὑπῆρχανε τότε στάδια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀσφαλῶς ὄχι. Καί αὐτό ἔκανε τόν Βικέλα νά φανῆ στόν λόγο πού ἐξεφώνησε θετικῶς καί ἀδιάσειστος. Οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, εἶπε, πρέπει νά γίνουν στήν Ἑλλάδα καί μάλιστα στήν Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυσικά οἱ ξένοι ἐκπρόσωποι τό δεχθήκανε ἀμέσως.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἦτανε διάχυτο τό Ὀλυμπιακό πνεῦμα σέ ὅλους τούς συνέδρους καί ἀποφασίστηκε νά γίνουν οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες στήν Ἀθήνα μετά δύο χρόνια, δηλαδή στά 1896. Ὁ Βικέλας τηλεγραφεῖ τήν σπουδαία εἴδησι στήν Κυβέρνησι Δεληγιάννη. Οἱ ἔφημερές Παλιγγενεσία βγάζει ἀμέσως παράρτημα. Χαλάει ὁ κόσμος ἀπό ἐνθουσιασμό καί σχηματίζεται μιά νυκτερινή διαδήλωσις καί λαμπαδηφορέα : Στήν Ἀθήνα... στήν Ἀθήνα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἀπερίγραπτος λοιπόν ὁ ἐνθουσιασμός.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Απεριγραπτος, αλλά τήν επομένη, μόλις πέρασε ο πρώτος ένθουσιασμός, ἔρχισε ἡ ἀγωνία καί ἡ σκέψις : Ποῦ θά γίνουν οἱ ἀγῶνες ; Ποῦ θά στεγασθοῦν τόσοι ξένοι ποῦ θά ῥθουν ; Σ' αὐτήν τήν γενική ἀγωνία, πρωταγωνίστησε ὁ δημοσιογράφος Τιμολέων Φιλήμων ποῦ ἦτανε τότε ~~ἀρχαῖος~~ δήμαρχος ἀθηναίων.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μάλιστα. Ἡ Κυβερνησις συνέστησε τότε μιὰ Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή νά μελετήσῃ καί νά διαχειρισθῇ ὅλα τὰ ζητήματα. Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, μέ κυριώτερα μέλη τόν Δημήτριον Βικέλα, τόν δήμαρχο Τιμολέοντα Φιλήμονα καί καί τόν ταγματάρχη Λυμπρίτη μέ μιὰ ἐπιστολή τοῦ διαδόχου, γιά τόν πλούσιο ὁμογενῆ Γεώργιο Ἀβέρωφ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀγωνία ἕως ὅτου φθάσῃ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀβέρωφ, ὁ ὁποῖος δέχεται νά στείλῃ μισό ἑκατομμύριο δραχμές γιά πρώτη δόσι.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μεγάλο ποσόν.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεγάλο βέβαια μά δέν θά ἔφθανε γιὰτί τό ἀρχαῖο στάδιο, σ' αὐτήν τήν ἴδια θέσι ὅπου εἶναι τό σημερινό ἦτανε σχεδόν κατεστραμένο. οἱ Τοῦρκοι τό εἶχανε κάνει ἀσβεστοκάμινο. Καίγανε τά μάγματα γιά νά κάνουν ἀσβέστη, οἱ δέ ἀθηναῖοι τό εἶχανε μεταβάλλει σέ σκουπιδότοπο....
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' ὅμως μέ τὰ χρήματα ποῦ ἔστειλε ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ μέσα σέ δύο χρόνια, τό στάδιο ἦτανε ἔτοιμο καί μαρμαρένιο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι καί ἔτοιμο, σχεδόν ἔτοιμο... μά αὐτά θά τά ποῦμε ἀφοῦ θυμηθοῦμε πρῶτα κανένα τραγῶδι, γιὰτί μ' ὄλη τήν πυρετώδη κίνησι γιά τήν ἐπισκευή τοῦ σταδίου, οἱ ἀθηναῖοι δέν σταματοῦσαν τίς νυκτερινές τους καντάδες...
- ΚΑΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ποῦ νά εἶσαι, τί νά κάνῃς
" Ἄραγε μέ ἐνθυμεῖσαι...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λέγαμε λοιπόν ὅτι τό στάδιο ἦτανε σχεδόν ἔτοιμο κι' αὐτό τό ξέρομε ἀπό τόν Σουρή ποῦ ἔγραφε τότε χαιρετίζοντας τό νέο ἀπόκτημα τῆς Ἀθήνας. Διάβασέ το ἐσύ Γιάγιο.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Χαίρε λοιπόν ὦ Στάδιον
τῆς δόξης μας Παλλάδιον
καί θαῦμα δυσθεώρητον τοῦ τρέχοντος αἰῶνος
μαρμάρινον καί πέτρινον καί ξύλινον συγχρόνως...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεντεῦεις λοιπόν Γιάγιο ἀπό τοὺς στίχους αὐτοῦ τοῦ Σουρή
ὅτι ἡ ἀναμαρμάρωσις τοῦ Σταδίου δέν εἶχε ολοκληρωθεῖ καί
καί ἔν οι μισές κερκίδες ἦτανε κατὰλευπες ἀπό πεντελικό
μάρμαρο, οἱ ἄλλες μισές εἶχανε ξύλινα καθίσματα...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὅμως οἱ ξένοι ἐπισκέπτες θά τό θαυμάσανε γιατί δέν εἶχανε
τέτοιο πρᾶγμα σέ καμμιά πρωτεύουσα τοῦ κόσμου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ ἔναρξις τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τοῦ 1896, ἔγινε ἀπό ἔμ-
πνευσι τοῦ Βιενά, τήν ἡμέρα τῆς Ἑθνικῆς ἑορτῆς, 25 Μαρτί-
ου 1896 καί τήν ἐπομένη ἄρχισαν οἱ ἀγῶνες ἀφοῦ μίλησε πρῶ-
τος ὁ δήμαρχος ἀθηναίων Τιμολέων Φιλήμων... ἀλλά κανένας
δέν ἤκουσε τί εἶπε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πῶς ν' ἀκούσουν ; Ἐμείνη τήν ἐποχή, δέν ὑπῆρχαν μικρόφωνα
καί μεγάφωνα... καί ὅσα θά εἶπε στόν Πανηγυρικόν του λόγῳ ὁ
δήμαρχος θά τ' ἀκούσανε πενήντα ἑξήντα χριστιανοί ποῦ ἦτανε
καθισμένοι κοντά του.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅντε αὐτοί, γιατί στίς τιμητικές θέσεις ἦτανε καθισμένοι ὁ-
λοι οἱ ξένοι πρεσβευταί καί ἀνταποκριταί ξένων πρακτορείων
ποῦ δέν καταλαβαίνανε ἑλληνικά. Κι' αὐτό τό ἀναφέρει πάλι ὁ
Σουρή. Διάβασε Γιάγιο τήν σχετική περιοχή :
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σημώθηεν ὁ Δήμαρχος καί ἔκων ἡ ἐκὼν
νά ἐκφωνήσῃ θέλησε τόν Πανηγυρικόν
ἀλλά κανείς δέν ἤκουσε τά πατριωτικά
τά λόγια ποῦ ἐξεφώνησε κρυφά καί μυστικά
κι' ὅμως ἀπό τήν ἔνοια τους μήν τόν δυσαρεστήσουν
χιλιάδες χέρια ἔσπευσαν νά τόν χειροκροτήσουν
κι' ἐκεῖνος πάλι σιέφθημε : Πολύ καλά τά εἶπα
κι' ἄς εἶχε κάνει μόνος του μέσ' τό νερό μιά τρύπα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅπως δήποτε οἱ πρῶτοι αὐτοί Ὀλυμπιακοί ἀγῶνες ποῦ ἔγιναν
στήν μικρή Ἀθήνα, εἶχανε τεραστία ἀπήχησι σ' ὅλον τόν κόσμον

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Αυτό τό φαντάζομαι, ιδίως δέ μετά τήν νίκη του πρώτου μαραθνοδρομού του Σπύρου Λούη από τό Παρουσί πού κυριολεκτικά άναστάτωσε τήν 'Αθήνα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Σκέφου Γιάνκο ότι όταν ο Λούης έφθασε νικητής στό Στάδιο καί σηλώθηκε ή έλληνική σημαία της νίκης, ξέσπασε τέτοιο παραλήρημα ένθουσιασμού από ζητωκραυγές, ώστε βρέθηκαν στόν στίβο του Σταδίου εκατοντάδες καπέλλα πού τά πετούσαν οί 'Αθηναίοι από ένθουσιασμό.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Κάτι όμως ξέχασα νά σ' έρωτήσω. 'Εκείνη τήν έποχή, στά 96, τί γινότανε από φωτισμό στην 'Αθήνα; 'Υπήρχε ήλεκτρικό ρεύμα ή όχι ακόμη;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Νά σοθ πω: Δέκα χρόνια πριν από τους 'Ολυμπιακούς άγώνες του 96, ακριβώς στά 1886 έγιναν έορτές για τήν ένηλικίωση του Διαδόχου καί τήν ήμέρα εκείνη, οί άθηναίοι είδανε για πρώτη φορά ήλεκτρικό φως.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Δηλαδή είχανε γίνει εγκαταστάσεις;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** 'Όχι, καμία ακόμη εγκατάσταση. Λόγω των έορτών είχανε εγκαταστήσει δυό προβολείς του Ναυτιου, έναν στην Καπνικαρέα για νά φωτίσει τήν όδόν 'Ερμού έως τά 'Ανάκτορα καί άλλον έναν στό Πανεπιστήμιο πού έφώτιζε τήν όδόν Κοραή καί τό ~~άπέναντι~~ άπέναντι τότε 'Υπουργείον Οικονομικών. Κι γράφανε τότε οί έφημερίδες της έποχής ότι οί προβολείς, διέχεαν τό φέγγος αυτών καθ'όλον τό μήκος των όδων 'Ερμού καί Κοραή.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ** Νομίζω όμως, άπ'ότι θυμάμαι ότι μετά δυό χρόνια, στά 1888 όταν έγινε ή έκθεση στό Ζάππειο πού λέγαμε τήν περασμένη Κυριακή, τό κτίριο του Ζαπείου ήτανε ήλεκτροφωτισμένο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ναι, έτσι είναι, αλλά μονάχα τό Ζάππειο. Δυό γάλλοι μηχανικοί ο Βικτόρ καί ο Φοντόρ είχανε αναλάβει νά ήλεκτροφωτίσουν τό Ζάππειο μέ ~~αλλά~~ μία μικρή μηχανή... καί διάβασε έδω νά ιδής τί έγραφε πάλι ο Γεώργιος Σουρής.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

"Ας φέξη τέλος πάντων !... Πά, φως ηλεκτρικό
σέ τοῦτο τό σκοτάδι τό ἀθηναϊκό.

"Ας φέξη τέλος πάντων !... Τί ὕμωφη χρονια
ἠλεκτρικό θά δοῦμε σέ κάθε γειτονιά
καί τόπο δέν θ' ἀφήσουν, σάν πρῶτα σκοτεινό
ὡς καί τοῦ πλογένη θά σπάσουν τόν φανό
κι' ἠλεκτρικό θά λάμψη μέσα σ' αὐτήν τήν φούρια
καί στήν παληά μας Πλάια μέ ὄλα τά γαϊδούρια !...

"Ας φέξη τέλος πάντων... Ἐς κόρανας ἐρρέτω
τό λάδι, τό φιλίλι, τό βρωμοσπερματσέτο
ἐξύπνησε ὁ κόσμος, θά λείφουν πιά τ' ἄστετα
θά ξαναγίνη ἡ Ἀθήνα, τῶν φώτων ἡ ἐστία !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εὐτυχῶς ὕμωσ γιά τοὺς ἀθηναίους κανταδόρους, οἱ δρόμοι δέν
ἠλεκτροφωτίσθησαν ἀμέσως κι' ἔτσι μπορούσαν νά ἐξακολουθοῦν
τίς νυκτερινές τους καντάδες.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Αὐτά τά μάτια τά γλυκά...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶναι ἀδύνατον νά φανταστῆς γιάγιο μου ἀγαπητέ τί διακυμάν-
σεις μπορεῖ νά ἔχη μιὰ πόλις πού γίνεται ἔως ὅτου γίνη.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί θέλεις νά πῆς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στά 88 φωτίζεται τό Ζάππειο μέ ἠλεκτρικό ρεῦμα. Ὑστερα ἀπό
ἓνα χρόνο, ὁ προοδευτικός δήμαρχος Τιμολέων Βιλήμων, κατορ-
θώνει νά ἠλεκτροφωτίση τίς δύο κεντρικές πλατείες τῆς Ἀ-
θήνας, τήν Ὀμόνοια καί τό Σύνταγμα μέ δύο μεγάλα ἠλεκτρονικά
φανάρια. Θέλησε νά φωτίση καί τοὺς κεντρικούς δρόμους καί
τό Δημοτικό Συμβούλιο ἐναντιώνεται.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί ἐναντιώθηκε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι τό Δημοτικό Συμβούλιο, εἶχε συμμαχήσει μέ τήν Ἐται-
ρεία τοῦ Ἀεριόφωτος, πού ἀπό παλαιότερη σύμβασι εἶχε τό
προνόμιο τοῦ φωτισμοῦ τῶν δρόμων. Καυγᾶς λοιπόν καί φασαρία
καί ὁ Δήμαρχος ἀναγκάζεται νά σβῆση καί τά φανάρια τῆς πλα-
τείας Ὀμοιοίας καί τῆς πλατείας Συντάγματος...

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί λές βρέ αδελφέ. Κι' έμειναν πάλι σκοτεινές αυτές οι δύο κεντρικές πλατείες ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θεοσιότεινες ή μάλλον φωτιζόντουσαν μέ μικρά φανάρια για-
σιου, ένώ τά σπίτια τής 'Αθήνας ήρχιζαν νά έχουν φως ήλεκ-
τρικό.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μήπως είναι γνωστό ποιά σπίτι τής 'Αθήνας ήλεκτροφωτίσθηκε
πρώτο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαιότατα. Πρώτο άπ' όλα , πριν και άπό τό Ξενοδοχείο τής
Μεγάλης Βρετανίας, ήτανε τό σπίτι του Μιχαήλ Μελά, πού έγινε
άργότερα δήμαρχος στην 'Αθήνα. Ύστερα είδανε ήλεκτρικό φω-
τισμό τά 'Ανάκτορα, σχεδόν ταυτόχρονα μέ τό Ξενοδοχείο τής
Μεγάλης Βρετανίας και τέταρτο, τό σπίτι του Χατζόπουλου στην
όδόν Σταδίου. Τό σπίτι του Μελά ήτανε στό μέρος όπου κτίσθη-
κε άργότερα ή 'Αθηναϊκή Λέσχη πού έδω και δύο χρόνια κατεδα-
φίσθηκε και αυτή.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Και τώρα θά σου κάνω κι' έγώ τόν έξυπνο. Αύτά τά τέσσερα οική-
ματα πού είδανε πρώτα φως ήλεκτρικό, βρίσκονται στην ίδια πε-
ριοχή περίπου. Και ξέρεις γιατί πήρανε πρώτα τό βάπτισμα του
ρεύματος ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εσύ τό ξέρεις Γιάννη ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μά για νά σου κάνω τόν έξυπνο θά πη ότι τό ξέρω. Διότι στην
γωνία Βουκουρεστίου και Πανεπιστημίου, εκεί όπου βρίσκεται
σήμερα τό ζαχαροπλαστείο Ζόνναρ'ς, βρισκότανε τό ήλεκτρικό
έργοστάσιο. Δηλαδή, τί εργοστάσιο ; Μιά ξύλινη παράγια μέ μι-
μηχανή πού έδινε ρεύμα .. κι' όταν δούλευε αυτή ή μηχανή κου-
νιότανε όλος τριγύρω ό τόπος. Ντούκ ντούκ ντούκ ντούκ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω ότι αρκετά είπαμε για όλα αυτά και καιρός είναι νά τε-
λειώσωμε μέ κανένα τραγουδι, όχι όμως και τόσο παλαιό. "Ας
θυμηθοϋμε κάτι μεταγενέστερο...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) 'Η Βιολεττέρα.